



הועדה לתכנון ולתקצוב | Planning & Budgeting Committee

דו"ח הוועדה להערכת איכות של תכניות  
הלימודים להכשרת עובדי הוראה בגיל הרך  
במכללות לחינוך

אורנים- המכללה האקדמית לחינוך

2017

תשע"ז

## תוכן העניינים

פרק 1 : רקע.....3

פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה.....4

פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל  
הרך במכללת אורנים- המכללה האקדמית לחינוך.....5

פרק 4 : סיכום המלצות ולוחות זמנים ליישום.....11

### נספחים:

נספח 1 : כתב המינוי של הוועדה

נספח 2 : סדר יום הביקור

## פרק 1 : רקע

המועצה להשכלה גבוה (מל"ג), החליטה להעריך את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בשנת הלימודים תשע"ו-תשע"ז. בהתאם להחלטה זו, מינתה המועצה להשכלה גבוהה את הוועדה להערכת איכות של התחום בהרכב הבא :

- פרופ' דורית ארם, בית הספר לחינוך, אוני' תל-אביב, יו"ר.
- פרופ' צ'ארלס גרינבאום (אמריטוס), המחלקה לפסיכולוגיה, האוני' העברית.
- ד"ר יאיר זיו, הפקולטה לחינוך, החוג לייעוץ והתפתחות האדם, אוני' חיפה.
- פרופ' מרגלית זיו,<sup>1</sup> תכנית הוראה ולמידה, מכללת אלקאסמי.
- פרופ' יעקב יבלון, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן.
- פרופ' מרים מבורך<sup>2</sup>, מכון מופ"ת.
- ד"ר אביבה סברדלוב<sup>3</sup>, מכללת שאנן.
- פרופ' מיכל פרלמן, המחלקה להתפתחות האדם ופסיכולוגיה יישומית, אוני' טורונטו.

הגב' תמר מעגן-אפרתי והגב' ענבל חזקאל-גורדון ריכזו את עבודת הוועדה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

במסגרת עבודתה הוועדה התבקשה<sup>4</sup> :

1. לבחון את דוחות ההערכה העצמית שהוגשו על ידי המוסדות המקיימים תכניות לימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך ולקיים ביקורים במוסדות אלה.
2. להגיש למל"ג דו"ח פרטני עבור כל אחת מתכניות הלימודים הכולל את ממצאי הוועדה והמלצותיה.
3. להגיש למל"ג דו"ח כללי הכולל הערות רוחביות בנוגע לתחום המוערך ולמקומו במערכת ההשכלה הגבוהה ובישראל בכלל.

תהליך ההערכה כולו התבצע בהתאם להנחיות המל"ג לכתיבת דו"ח הערכה עצמית במכללות לחינוך מיולי 2015.

---

<sup>1</sup> בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרגלית זיו לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת אלקאסמי.

<sup>2</sup> בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרים מבורך לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת לוינסקי ובמכללת תלפיות

<sup>3</sup> בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' אביבה סברדלוב לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת שאנן

<sup>4</sup> כתב המינוי של הוועדה מצורף בנפסח מס' 1 לדו"ח זה

## פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה

הוועדה קיימה את ביקוריה בכל המוסדות העוברים הערכת איכות בתחום הוראת הגיל הרך במהלך חודש נובמבר 2016. טרם הביקורים קיימה הוועדה ישיבת הכנה במסגרתה דנה בנושאים עקרוניים הנוגעים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, לפעילות הערכת האיכות בכלל ולתכניות להכשרת עובדי הוראה לגיל הרך בפרט.

במסגרת פעילותה ביקרה הוועדה במוסדות הבאים :

מכללת לוינסקי, מכללת סמינר הקיבוצים, מכללת תלפיות, מכללת אורות ישראל, מכללת בית ברל, המכללה ירושלים, מכללת אמונה-אפרתה, מכללת שאנן, המכללה הערבית בחיפה, מכללת סכנין, מכללת אוהלו, מכללת אורנים, מכללת גורדון, מכללת אלקאסמי, מכללת דוד ילין, מכללת אחוה, מכללת גבעת וושינגטון, מכללת חמדת הדרום ומכללת קיי.

במהלך הביקורים נפגשה הוועדה עם בעלי תפקידים בהנהלת המוסדות ובהנהלת התכניות, נפגשה עם אנשי סגל, סטודנטים ובוגרים.

דו"ח זה עוסק בחוג לחינוך לגיל הרך במסגרת הפקולטה לחינוך במכללת אורנים. ביקור המוסד במכללה התקיים ב-22 בנובמבר 2016.

סדר היום של הביקור מצורף בנספח 2 לדו"ח זה.

בביקור זה השתתפו מבין חברי הוועדה: פרופ' דורית ארם, פרופ' צ'ארלי גרינבאום וד"ר אביבה סברדלוב.

הוועדה מודה להנהלה הבכירה במוסד ולתכנית לגיל הרך על דו"ח ההערכה העצמית ועל קבלת הפנים והאירוח האדיב בעת יום הביקור של נציגי הוועדה במוסד.

## פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל הרך במכללת אורנים

דו"ח זה מתייחס למצב שהיה קיים בעת ביקור הוועדה במוסדות השונים ואינו מתייחס לשינויים שחלו מאז. הדו"ח מתעד את המסקנות שאליהן הגיעה ועדת הערכת האיכות על סמך המסמכים שקיבלה מהמוסדות, מידע שהתווסף במהלך השיחות במוסדות, דיונים והבחנות של הוועדה ומידע זמין לוועדה.

הדו"ח כתוב בלשון נקבה אך מתייחס לשני המינים כאחד.

### **פרק 1: הנהלה**

הנהלת מכללת אורנים פועלת מתוך הכרה בחשיבותו המרכזית של החינוך לגיל הרך ומדגישה שבאורנים נוצרו אבני היסוד של תורת החינוך בגיל הרך במדינת ישראל. במכללת אורנים קיימות שלוש תכניות לימודים לגיל הרך בחוג לגיל הרך :

1. תכנית הלימודים לתואר ראשון 'בוגר בהוראה' בגיל הרך.

2. תכנית הלימודים לתואר ראשון 'בוגר בהוראה' בחינוך מיוחד לגיל הרך.

3. תכנית להכשרת אקדמאים לחינוך בגיל הרך.

תכנית המיועדת לחינוך מיוחד לגיל הרך נדירה במכללות להוראה ומהווה תוספת רצינית להכשרת אנשי מקצוע בגיל הרך. הוועדה מעריכה מאוד את ההתייחסות ללמידה והתנסות מעשית בגילאי לידה עד שלוש במכללת אורנים. המכללה מקיימת קשר ותרומה לקהילה כחלק מתפיסת עולמה ולמיזמים של החוג לגיל הרך חלק נכבד בפעילות זו. בנוסף, ברצוננו לציין לטובה את המסלול לתואר של הגננות הפרטיות.

התרשמנו שקיים חזון חינוכי מגובש המשותף להנהלה ולסגל שייעודו העיקרי הוא לתמוך בהתפתחות מחנכות ומחנכים לגילאי לידה-שש, ברוח הומניסטית, אשר בתורם יתמכו בהתפתחות של תינוקות-פעוטות- ילדים (הערכה עצמית, עמ' 16). לדברי ההנהלה חזון זה בא לידי ביטוי בפעילויות הבאות (שם, עמ' 2) :

1. "יש בתכנית ביטוי מעמיק לתפיסה כי 'חינוך לגיל הרך' משמעו מלידה ועד גיל שש".

2. "... ליווי רחב היקף וזמינות של הסגל האקדמי והמנהלי וההתייחסות בין-אישיים בתוך הקבוצות הלומדות".

3. שילוב "מגוון עשיר של דרכי הוראה-למידה (מעבר להוראה פרונטאלית) כגון : יצירה, סיורים, התנסות מקיפה, סדנאות למידה מקוונת, השתתפות בקורסים רבי-משתתפים, הנחיה אישית, קריאה וכתובה עצמאיות עם היבטים אקדמיים ורפלקטיביים".

4. "קיימת בתכנית התייחסות נרחבת להתפתחות האישית של הילדים ולמענה מותאם לגוון צרכיהם".

### **המלצות הכרחיות**

• ההיבטים של חדשנות בהוראה בגיל הרך כמו הושטת יד לקהילה, תכנית מיוחדת לחינוך מיוחד בגיל הרך, ופיתוח חשיבה מדעית בגיל הרך, מהווים נקודות עצמה של מכללת אורנים ושל התכניות לגיל הרך.

○ על הנהלת המכללה לוודא המשך פיתוח שלהן גם אם המכללה תהיה בכפיפה אחת עם מכללות אחרות.

○ על ההנהלה לדאוג לכך שהיבטים אלה יבואו לידי ביטוי שבתכנית הלימודים לגיל הרך ובשיעורים

## פרק 2: סגל

לפי דו"ח ההערכה העצמית, (עמ' 75-51) חברי הסגל המלמדים בחוג לגיל הרך (49 במספר) הם בעלי תואר שני ושלישי. עד כמה שניתן ללמוד מקורות החיים רובם ככולם סיימו את לימודיהם במוסדות להשכלה גבוהה בעלי שם. הרבה מחברי הסגל מלמדים בחלקיות משרה המקשה על בניית סגל ליבתי המחויב בעיקר למכללה. לפי דיווחי ההנהלה, סגל המכללה מנסה להוביל מגמה של הגברת המחויבות של הסגל לתכנית לגיל הרך דרך הגדלת היקף העבודה שלהן בתכנית. המחיר הוא שיש בתכנית פחות מומחים בתחומי דעת שונים.

בדיונים של הוועדה עם הסגל, נדונה סוגיית התהליך של תיאום בין המרצים דיסציפלינאריים (לדוגמה, באמנויות) לבין המדריכות הפדגוגיות. אנשי הסגל העירו שאין מספיק תגמול עבור התיאומים האלה, והם מבוססים על רצון טוב. נטען שהקשר עם המדריכות לא מספיק חזק והתיאום צריך להיות רציף יותר.

### המלצות הכרחיות

- להעמיק את המאמצים לבניית סגל ליבתי המחויב למכללה ולתכנית על ידי הגדלת אחוזי המשרה של המרצים בתכנית הגיל הרך.
- להרחיב את הסגל בעל תואר שלישי בתחום הגיל הרך.
- להעמיק את הקשר בין סגל הגיל הרך למרצים הדיסציפלינאריים

### המלצות רצויות

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.

## פרק 3: תכנית לימודים

התכנית דורשת לימוד של קורסים בסיסיים בשנתיים הראשונות כולל התנסות מעשית, קורסים בפסיכולוגיה וסוציולוגיה, בניית סביבה חינוכית לילד, משחק; קורסים בתחומי דעת רלבנטיים, למשל מוסיקה, תנועה, מדעים, ושיעורים בביולוגיה מותאמים לצרכים של ילדים בגיל הרך, כולל סיורים והתנסות במעבדות. הקורסים בתחומי דעת מודגשים יותר בשנים ג' ו-ד'. בשה"כ התכנית מדגישה שלושה תחומים: ספרות ילדים, טבע ומדעים, אמנות ויצירה, ואלה שלושת תחומי ההרחבה עבור הסטודנטיות. הוועדה התרשמה מתכנית הלימודים ומההתייחסות המתאימה לצרכים מיוחדים של ילדים בתכנית. אנשי סגל, סטודנטים או בוגרים ציינו בדיונים עם הוועדה צורך להגביר את ההתייחסות להורות במסגרת הלימודים וההכשרה (מעבר לקורס סמסטריאלי). הוועדה לא מצאה בבחינת התכנית התייחסות מספקת לנושא זה. בדיונים של הוועדה עם הסגל, צוינו קשיים בעניין התיאום בתכנים בין המרצים בתחומי הדעת השונים לבין המדריכות הפדגוגיות (מד"פיות). סטודנטים ובוגרים התייחסו גם לחפיפה בתכנים של קורסים במהלך אותה שנה ובין השנים (למרות ששמות הקורסים שונים).

דגימה רחבה של סילבוסים תוך בחינת רשימות הקריאה (התאמה לתכני הקורס ולהיקפו, עדכניות, וכמות קריאת מחקר) הראתה שרוב הסילבוסים מתאימים לשיעורים, המקורות עדכניים במידה סבירה וכמות הקריאה בעברית ובאנגלית סבירה. בדיונים עם הסגל, ראשי התכנית העירו שמניסיונם לא תמיד רשימת הקריאה עדכנית. הם ציינו כי הם שוחחו על הנושא עם המרצים והבהירו את הדרישה שמחקרים ומאמרים בינלאומיים מעודכנים יופיעו בין דרישות הקריאה ולא

רק פרקים מספרים. הבחינה שלנו הראתה שלעתיים קרובות המקורות אינם מחקריים ובחלק מן הסילבוסים אין דרישות ספציפיות לקריאה לכל שיעור אלא רשימה אחת לכל הסמסטר.

### המלצות הכרחיות

- לצמצם חפיפה בין קורסים.
- לדאוג להאחדה של הדרישות בין הקורסים (יש קורסים עם דרישות אקדמיות גבוהות המתאימות למכללה ואחרים עם דרישות נמוכות).
- להרחיב התייחסות להורות והמשפחה בראיה רב תרבותית והמשתמע מכך לגבי שיתוף הורים.
- לוודא שיח שוטף בנוגע לתכני הלימוד בין המרצים בתכני התוכן השונים לצוות ההדרכה.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית תוך חיזוק מקומם של מקורות מחקרניים עדכניים כקריאת חובה.

### **פרק 4: הכשרה מעשית**

תכניות הגיל הרך מדגישות התנסות בכל שנות הלימוד. ההתנסות מלווה במדריכות פדגוגיות העובדות בתיאום עם המכללה ועם מחוז הצפון. המדריכות מהוות חלק מרכזי של סגל ההוראה בתכנית. צוות ההדרכה שוקד לבחור מקומות להתנסות שיועילו לתלמידים ויחזקו את הקשר בין המכללה לבין הקהילה. בכמה מן המקומות, ההתנסות כוללת למידה של הילדים על השכונות שלהם, וערוב אנשים בקהילה בנעשה בגן. הוועדה התרשמה מעשייה חברתית זו.

בשנה ג' הסטודנטיות מתנסות במעונות עם ילדים מגיל לידה עד שלוש. הסטודנטיות חוות חוויה משמעותית ומרגשת במפגש עם הגיל הצעיר. המדריכות הפדגוגיות דנות ביניהן במשמעות של הרצף והסדר של ההתנסות – האם נכון בשנה ג' לעבוד עם פעוטות. בשנה ד' הסטודנטיות עוברות לסטאז' בגנים עם ילדים בני שלוש עד שש. התרשמנו משיח עם המדריכות והסטודנטיות שה"קפיצה" להתנסות עם תינוקות ופעוטות דווקא בשנה ג' שוברת את הרצף הלימודי הדרוש להתמודדות עם סוגיות ההתנסות המרוכזות עם ילדים בגיל הגן בשנה ד'. כמו כן, בשל מבנה ייחודי של תכנית הלימודים, המאפשר שילוב של התמחות בחינוך מיוחד ובכיתות א'-ב' כבר בשנה השלישית של ההכשרה, שבמהלכה העבודה המעשית מתקיימת במעונות, חלק מהסטודנטיות אינן מתנסות כלל עם פעוטות.

השאיפה של המכללה ליצור בהתנסות אוירה של למידה לסטודנטיות, הושטת יד לקהילה, והתייחסות לגיל לידה עד שלוש מבורכת בעיני הוועדה. עם זאת, התכנית בהכרח נתקלת באתגרים. הסגל, הסטודנטיות והבוגרות ציינו כמה מן האתגרים:

- לא לכל המדריכות יש ניסיון מעשי בגיל הרך, ובשל כך לא כולן יודעות לתת מענה לסוגיות מהשטח.
- לתחושת מרצים והמדריכות במכללת אורנים קיימת גישה מעט עוינת במשרד החינוך מחוז חיפה לבוגרי אורנים, ויש עדיפות למכללת גורדון.
- אין מספיק דגש על הכנה לקבלה לעבודה במשרד החינוך.

### המלצות הכרחיות

- לוודא שכל הסטודנטיות (כולל אלה המתמחות בחינוך מיוחד) מתנסות עם תינוקות ופעוטות.

### המלצות רצויות

- לשקול מחדש את רצף ההתנסות. נראה שעדיף להתנסות עם תינוקות ופעוטות בשנה א'.
- להנהיג תכנית הכשרה לגננות המאמנות את הסטודנטיות בהתנסות האישית.
- כדאי להכין את הבוגרים המעוניינים בכך לקבלה לעבודה במשרד החינוך.

## פרק 5: סטודנטיות ובוגרות

לפי דו"ח ההערכה העצמית (עמ' 95-90) ולפי דיווחים לוועדה, המכללה העלתה את תנאי הקבלה לגיל הרך בשנים האחרונות. משרד החינוך אישר לה להחריג שלא יהיה פטור מפסיכומטרי לגיל הרך. הדרישה לקבלה לפי מבחן הפסיכומטרי בלבד הוא ציון של לפחות 530. עם זאת ניתן להתקבל על בסיס צרף ציונים של מבחני הבגרות וציונים במכינה קדם-אקדמית (דו"ח הערכה עצמית, עמ' 90-91). מדיניות זו הובילה לירידה במספר הסטודנטים בשנה אחת יחד עם עלייה ברמת הסטודנטים. כרגע יש מספר קבוע, 60-65 במחזור ו-20-30 בהכשרת אקדמאים שגם שם העלו את הסף לקבלה. מועמדים עוברים גם ועדת קבלה.

לפי טבלה מס. 8 (עמ' 97 בדו"ח) נראה שקיימת נשירה של כ-20% (עם עליה במחזור שהתקבל ב-2012) בין שנה א' לשנה ב'. מצב זה יכול להעיד על דרישות החוג, אם כי אין זה ברור באיזו מידה הנשירה היא על רקע אקדמי, אישי או על רקע בעיות בהתנסות. השנה התקשרה ראש התכנית אישית לכל המועמדות לנשירה כדי שיחזרו להשלים את מעט החובות שנדרשו מהן. מאמץ זה הצליח להחזיר חלק מהן. לדברי ראש התכנית הנשירה היא בגלל סיבות מגוונות הכוללות חוסר התאמה ועניינים אישיים.

### המלצות הכרחיות

- על התכניות לגיל הרך לקבוע מראש את מטרת ראיון הקבלה, השאלות שיופיעו בראיון ודירוגים שיטתיים של המועמדים. יש לנצל את הריאיון כדי להוציא מועמדים שבאופן ברור אינם מתאימים.

### המלצות רצויות

- כדאי להגביר את המעקב והייעוץ לסטודנטים, במיוחד בשנות הלימודים א' ו-ג', גם כדי לעמוד על הסיבות לנשירה בשנים אלו, ובעיקר כדי לנקוט באמצעים בעוד מועד כדי לצמצמה.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.

## פרק 6: תשתיות

המכללה ממוקמת במתחם נעים ומרווח. היא כוללת שטחים ירוקים רבים ושורה בה אוירה נעימה. במכללה (כולל בתכניות לגיל הרך) קיימות תשתיות מתאימות להוראה: חדרי לימוד, ציוד מחשבים, ציוד אור-קולי, נגישות לתכנות הוראה מתקדמות, למשל, MOOC. במהלך הביקור ומקריאה



בדו"ח הערכה עצמית לא קיבלנו מידע לגבי מרחבי עבודה אישיים לסגל ובמידה ואין יש לדאוג לקידום הנושא.

### **המלצות הכרחיות**

- לדאוג לגישה למאגר המידע Eric.
- לדאוג לקיום מרחבי עבודה אישיים לחברי הסגל.

## **פרק 7: איכות ההוראה והלמידה**

לפי דו"ח ההערכה העצמית (עמ' 76) קיים במכללת אורנים מערך להערכת ההוראה הכולל שאלונים לסטודנטים, והערכה עצמית של המורה בכל קורס. התהליך הוא באחריות של הרשות למחקר ולהערכה בתיאום עם משרד הרקטור. יש עידוד למורים לבקר בשעורים של מורים אחרים. במקרים קיצוניים הרקטור יכול להמליץ למורה לקבל סיוע בגישתו להוראה. קיים במכללה מרכז לקידום ההוראה שמעניק ייעוץ וסדנאות למורים.

ההנהלה התייחסה גם לתלונות סטודנטים שהועלו בנושא, למשל חזרתיות של חומר בקורסים שונים, והפעילה מאמצים כדי לפתור את הבעיות (דו"ח הערכה עצמית, עמ' 99). לפי דו"ח ההערכה העצמית (עמ' 77) קיים "שיפור הדרגתי" בשנים האחרונות בהערכת ההוראה ונשירה של מורים שבמקרה קיצון אינם משיגים את יעדם בהוראה.

קיימים ניסיונות להכניס גישות חדשות להוראה במכללה בכלל וגם בחוגים לגיל הרך. כאמור יש במכללת אורנים פתיחות רבה לשיטות הוראה מתקדמות, גם מקוונות. הוועדה התרשמה שהתוצר של גישה זו לעתים מעורר גישה עוינת במשרד החינוך מחוז חיפה לבוגרי אורנים. הבוגרים הבהירו שיש עדיפות במשרד החינוך לבוגרות של מכללת גורדון. הן ציינו שבמכללת אורנים אין מספיק דגש על הכנה לקבלה לעבודה (למשל, הכנת תיקי עבודות).

### **המלצות רצויות**

- במסגרת התכנית יש לסייע לבוגרים להכין תיק עבודות אותו יוכלו להציג במידה וייבחרו לעבוד במשרד החינוך.

## **פרק 8 : מחקר**

במכללה רשות מחקר פעילה ומאגרי מחקר. המכללה תומכת באופן כללי במחקר של סגל המכללה באמצעות תמיכה כספית להשתתפות בכנסים, ייעוץ סטטיסטי, עריכה לשונית ותרגום. הוועדה התרשמה שהנהלת המכללה שואפת להעלות את רמת הפעילות המחקרית בקרב אנשי סגל החוג וליצור קבוצות מחקר בנושאים פדגוגיים שונים. גם בקרב רבים מחברי סגל הגיל הרך קיים רצון לבצע מחקר מתוך הכרה בחשיבות המחקר בתחומי הדעת שלהם ורצון לקידום. עם זאת, להערכת הוועדה סגל הגיל הרך עוסק מעט מאוד מחקר ובפרסום.

### **המלצות הכרחיות**

- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הנדרשים לצורך ביצוע מחקר (לדוגמה, שעות ייעודיות למחקר, ליווי חוקרים מתחילים על ידי חוקרים מנוסים).
- להרחיב את הסיוע לחוקרים, במיוחד במחקר יישומי בגיל הרך.

- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.

#### **המלצות רצויות**

- על המכללה ותכניות להכשרת מורים בגיל הרך לעודד פעילות של קבוצות מחקר בתוך המכללה ובשיתוף עם מכללות אחרות ואוניברסיטאות.

## פרק 4 : סיכום והמלצות

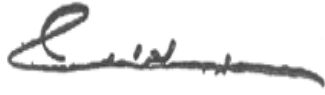
### המלצות הכרחיות

- ההיבטים של חדשנות בהוראה בגיל הרך כמו הושטת יד לקהילה, תכנית מיוחדת לחינוך מיוחד בגיל הרך, ופיתוח חשיבה מדעית בגיל הרך, מהווים נקודות עצמה של מכללת אורנים ושל התכניות לגיל הרך.
  - על הנהלת המכללה לוודא המשך פיתוח שלהן גם אם המכללה תהיה בכפיפה אחת עם מכללות אחרות.
  - על ההנהלה לדאוג לכך שהיבטים אלה יבואו לידי ביטוי שבתכנית הלימודים לגיל הרך ובשיעורים
- להעמיק את המאמצים לבניית סגל ליבתי המחויב למכללה ולתכנית על ידי הגדלת אחוזי המשרה של המרצים בתכנית הגיל הרך.
- להרחיב את הסגל בעל תואר שלישי בתחום הגיל הרך.
- להעמיק את הקשר בין סגל הגיל הרך למרצים הדיציפלינאריים
- יש לצמצם חפיפה בין קורסים.
- לדאוג להאחדה של הדרישות בין הקורסים (יש קורסים עם דרישות אקדמיות גבוהות המתאימות למכללה ואחרים עם דרישות נמוכות).
- להרחיב התייחסות להורות והמשפחה בראיה רב תרבותית והמשתמע מכך לגבי שיתוף הורים.
- לוודא שיח שוטף בנוגע לתכני הלימוד בין המרצים בתכני התוכן השונים לצוות ההדרכה.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית תוך חיזוק מקומם של מקורות מחקרניים עדכניים כקריאת חובה.
- לוודא שכל הסטודנטיות (כולל אלה המתמחות בחינוך מיוחד) מתנסות עם תינוקות ופעוטות.
- על התכניות לגיל הרך לקבוע מראש את מטרת ראיון הקבלה, השאלות שיופיעו בראיון ודירוגים שיטתיים של המועמדים. יש לנצל את הריאיון כדי להוציא מועמדים שבאופן ברור אינם מתאימים.
- לדאוג לגישה למאגר המידע Eric
- לדאוג לקיום מרחבי עבודה אישיים לחברי הסגל.
- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הנדרשים לצורך ביצוע מחקר (לדוגמה, שעות ייעודיות למחקר, ליווי חוקרים מתחילים על ידי חוקרים מנוסים).
- להרחיב את הסיוע לחוקרים, במיוחד במחקר יישומי בגיל הרך.
- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.

## המלצות רצויות

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.
- לשקול מחדש את רצף ההתנסות. נראה שעדיף להתנסות עם תינוקות ופעוטות בשנה א'.
- להנהיג תכנית הכשרה לגננות המאמנות את הסטודנטיות בהתנסות האישית.
- כדאי להכין את הבוגרים המעוניינים בכך לקבלה לעבודה במשרד החינוך.
- כדאי להגביר את המעקב והייעוץ לסטודנטים, במיוחד בשנות הלימודים א' ו-ג', גם כדי לעמוד על הסיבות לנשירה בשנים אלו, ובעיקר כדי לנקוט באמצעים בעוד מועד כדי לצמצמה.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכלול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.
- במסגרת התכנית יש לסייע לבוגרים להכין תיק עבודות אותו יוכלו להציג במידה וייבחרו לעבוד במשרד החינוך.
- על המכללה ותכניות להכשרת מורים בגיל הרך לעודד פעילות של קבוצות מחקר בתוך המכללה ובשיתוף עם מכללות אחרות ואוניברסיטאות.

על החתום:



---

פרופ' מרים מבורך



---

פרופ' דורית ארם-יו"ר



---

ד"ר יאיר זיו



---

פרופ' צ'ארלס גרינבאום



---

פרופ' יעקב יבלון



---

פרופ' מרגלית זיו



---

ד"ר אביבה סברדלוב



---

פרופ' מיכל פרלמן



ט' סיון, תשע"ו  
15 יוני, 2016

לכבוד  
פרופ' דורית ארם  
בית הספר לחינוך  
אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' ארם הנכבדה,

המועצה להשכלה גבוהה שמה לה למטרה לשפר ולהבטיח את המשך המצוינות והאיכות של ההשכלה הגבוהה בישראל, בין השאר באמצעות תהליכי הערכה שוטפים של תחומי לימוד במוסדות האקדמיים.

בהמשך להחלטתה מיום 9.6.2015 הקימה המועצה להשכלה גבוהה ועדת הערכה שתבחן את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך במכללות האקדמיות לחינוך.

במסגרת עבודתה מתבקשת הוועדה :

1. לבחון את דו"חות ההערכה העצמית של המוסדות המקיימים תכניות לימודים בתחום זה.
2. לערוך ביקור בכל אחד מהמוסדות המוערכים.
3. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"חות **פרטניים** ביחס לכל מוסד ומוסד ובו ממצאי הוועדה, מסקנותיה והמלצותיה.
4. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"ח מסכם המתייחס באופן **רוחבי** להכשרת המורים בתחום הגיל הרך בישראל.

אני מודה לך על הסכמתך לקחת חלק במשימה חשובה זאת, ושמחה בזאת למנות אותך לכהן כיו"ר וועדת הערכת האיכות.

הרכב הוועדה יהיה כלהלן :

פרופ' דורית ארם - יו"ר, פרופ' צ'ארלס גרינבאום, ד"ר יאיר זיו, פרופ' מרגלית זיו, פרופ' מרים מבורך, ד"ר אביבה סברדלוב, פרופ' מיכל פרלמן.

גב' תמר מעגן אפרתי תרכז את עבודת הוועדה.

פרטים לגבי פעילות הוועדה וסמכויותיה מופיעים בנספח המצורף.

אני מאחלת לך ולוועדה עבודה פורייה והצלחה רבה.

בברכה,



ד"ר רבקה ודמני (שאומן)  
סיו"ר  
המועצה להשכלה גבוהה

מצ"ב : נספח לכתב המינוי

העתק :  
ד"ר ורדה בן-שאול, סמנכ"ל הערכת איכות, מל"ג  
גב' תמר מעגן-אפרתי, רכזת הוועדה, האגף להערכת איכות, מל"ג

**נספח 2 : סדר יום לביקור ועדת המל"ג להערכת איכות תכניות הגיל הרך במכללת**

**אורנים - 22.11.16**

חדר הגלריה, הספרייה ע"ש אברט

אשת הקשר לתיאום במהלך היום: ד"ר אורית דרור - 0523780263

**9:00-8:40 - הגעה והתארגנות:**

הגעה לאורנים ואיסוף חברי הוועדה ממגרש החניה אל חדר הוועדה והתארגנות.

**9.00 - 9.30 - מפגש פתיחה - הנהלת המוסד:**

- פרופ' יערה בר-און – נשיאת המכללה
- ד"ר ניר מיכאלי - רקטור המכללה
- ד"ר מדי וליצקר-פולק - ראשת היחידה להערכת איכות אקדמית. בתשע"ו: רקטורית ומובילת תהליך ההערכה העצמית של תכניות הגיל הרך באורנים.
- ד"ר ענת ישראל - דיקנית הפקולטה לחינוך
- ד"ר מיכל ראזר - ראשת היחידה להכשרה והוראה בפקולטה לחינוך.

**9:30-10:15 - מפגש עם ראשות התכניות המוערכות:**

- ד"ר אורית דרור - ראשת החוג ותכנית ההכשרה בגיל הרך
- ד"ר הילה שכטר-סולומון - ראשת החוג לחינוך מיוחד בגיל הרך
- ד"ר שוש ויצמן - ראשת תכנית ההכשרה לאקדמאים.

**10:15-11:00 - מפגש עם סגל ליבתי המלמד בתכניות המוערכות:**

- ד"ר סיגל אחיטוב - מרצה בקורסי המקרא בחוג ובתכנית להכשרת אקדמאים לגיל הרך, ריכזה את תחום הזהות בתהליך הערכת האיכות, נוכחת במפגש כחוקרת בפורום גיל רך-שדמות-מתנ"סים. מרצה בתואר השני בגיל הרך.
- ד"ר נורית גור יעיש - מרצה בקורס "מבוא לפסיכולוגיה", ריכזה את תחום הפסיכולוגיה בתהליך הערכת האיכות.
- ד"ר ענת גלר – רכזת תחום הגיל הרך בתכנית להכשרת אקדמאים, מדריכה פדגוגית ומרצה בקורס "מדידה והערכה בגיל הרך" בתכנית זו, מנחת סמינריון בחוג לגיל הרך.
- ד"ר נעמי דה-מלאך - רכזת תחום ספרות ילדים במכללה ומרצה בקורסים שונים בתחום בחוג לגיל הרך. ריכזה את תחום ספרות הילדים בתהליך הערכת האיכות.
- ד"ר סמדר דולב - ראשת התכנית לתואר שני בגיל הרך, ראשת החוג בעבר לגיל הרך עד תשע"ו, מרצה בקורסים: "מבוא לפסיכולוגיה", "מאפיינים ואיתור מוקדם של ילדים עם צרכים מיוחדים", בעבר: "שילוב ילדים עם צרכים מיוחדים", סמינריון חינוך בגיל הרך. מרכזת את קבוצת החינוך המיוחד בתהליל הערכת האיכות.



- ד"ר דינה כהן - מרצה בקורסי פסיכולוגיה בחוג ובתכנית להכשרת אקדמאים. מדריכה פדגוגית בשנתון א' בחוג לגיל הרך.
- גייל סוסקין - רכזת תחום שילוב אמנויות בחינוך, מרצה ומנחה סמינריון בחוג, ריכזה את תחום האמנויות בתהליך הערכת האיכות.
- ד"ר רחל רביד - בעבר מדריכה פדגוגית בחינוך מיוחד לגיל הרך ובגיל הרך, מרצה בקורסים העוסקים באוריינות ובשילוב ילדים עם צרכים מיוחדים, חברה פעילה בפרויקטים הקשורים ב- GLP (בינלאומי), חונכת את המדריכות הפדגוגיות בחינוך המיוחד לגיל הרך. מרכזת פורום נגד גזענות.
- ד"ר שי שפיר - ראש החוג להוראת מדעי הטבע והסביבה ומרכז של לימודי הטבע והמדעים בחוג לגיל הרך. מרצה בחוג בקורסים שונים ומנחה סמינריון. ריכזה את קבוצת הטבע והמדעים בתהליך הערכת האיכות.

#### 11:00-11:45 - מפגש עם המדריכות הפדגוגיות:

- החוג לגיל הרך
- שנתון א' - ד"ר דינה כהן, ד"ר שולמית מנצורה
- מסלול מל"ח - גבי מיטל זיידל
- שנתון ב' - גבי הגר לב, גבי יעל ענבר, גבי דוריס קיפר-טולדנו
- שנתון ג' - ד"ר אפי סטולרסקי, גבי דינה גילבי, גבי יעל שני
- החוג לחינוך מיוחד בגיל הרך, שנתון ג' - גבי נירית סרוגיון
- התכנית להכשרת אקדמאים להוראה בגיל הרך - ד"ר ענת גלר.

#### 11:45-12:30 - מפגש עם סטודנטים הלומדים בחוג:

#### 12.30-13.30 ארוחת צהריים - פגישה סגורה של הוועדה

#### 13:30-14:15 - שותפויות מכללה-שדה - מפגש עם גורמים מהשטח:

##### א. שותפות עם מעון נעמ"ת ביקנעם עלית

- גבי טלי אלימלך - מנהלת מעון נעמת, יקנעם עלית
- גבי יעל שני - מדריכה פדגוגית, שנתון ג'

##### ב. שותפות עם גני ילדים בנהריה

- גבי סיגל אדרי - גננת בגן חובה, נהריה
- גבי אוקסנה כהן - סייעת בגן חובה, נהריה
- גבי הגר לב - מדריכה פדגוגית

ג. שותפות החוג לגיל הרך עם 'שדמות' (אורנים) ורשת 'התחלה חכמה' (חברת המתנ"סים לחשיבה על חינוך קהילתי בגיל הרך)

- גב' דבי רותם - 'שדמות'
- גב' גלית זינו - מדריכה ארצית ברשת 'התחלה חכמה'
- ד"ר אורית דרור - ראשת החוג ותכנית ההכשרה לגיל הרך

ד. פרקטיקום במוכנות לקריאה, כתיבה וחשבון בקהילה

- גב' גילה דינר - מנהלת מחלקת החינוך במועצה המקומית טבעון
- ד"ר רחל רביד - מובילת הפרויקט - חינוך מיוחד בגיל הרך

15:00-14:15 - מפגש עם בוגרים ובוגרות:

15:15-15:00 – הפסקה

15:30-15:15 - מפגש סיכום: הנהלת המוסד, וראשות התכניות המוערכות

16:15-15:30 - ישיבה פנימית של הוועדה.